

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av lösfynd eller återanvänt virke samt postmedeltida virke i Brönneustads kyrka, Skåne

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av lösfynd eller återanvänt virke samt postmedeltida virke i Brönneustads kyrka, Skåne*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:29). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

16 Mars 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:29**Hans Linderson****DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV LÖSFYND ELLER ÅTERANVÄNT VIRKE
SAMT POSTMEDEL TIDA VIRKE I BRÖNNESTADS KYRKA, SKÅNE****Uppdragsgivare:** Knadriks Kulturbygg AB, Grängsgatan 19, 291 59 Kristianstad org nr 55 6827-4061

Kontaktperson: Kalle Melin

Område: **Hässleholms kommun** Prov nr:**082202-08206** Antal borrh+sågprov: **5+1**

Dendrokronologiskt objekt:

Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:

Dendro Id	Prov/plank-nummer ;Prov-- beskrivning Bb=bindbjälke LH= långhus	Träd- slag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinter- halvåret	Mer vågad precision/datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±20 uppskattning ST=Samma Träd
08202,3	Fd bb lös i LH	Ek	140	Ej Sp	1084	E 1094	1100-1140
08203,2	Fd bb lös i LH	Ek	97	Ej Sp	1071	E 1080	1100-1140
08204,0	Återanvänd bb kor/nya koret	Ek	78	Ej Sp	1073	E 1082	1100-1140
08205	Lös LH	Ek	82	Sp 23, W	1691	V 1691/92	
08206	Stolpe LH	Ek	96;2	Sp 12,W	(1872)	(V 1872/73)	

De tre prover med yngsta årsringen på tiohundratalet, samdateras inbördes så bra att de kan ha vuxit relativt nära varandra, rimligen i en närliggande ståndort. Proverna saknar indikationer på närhet till ytved så att endast efterdateringar kan anges. Det innebär att de teoretiskt kan vara hur unga som helst men mer troligt ett fåtal år eller årtionde senare än angivna årtal.

Vid en jämförelse med alla prover från Norra Mellby kyrka så är det ett fåtal prover som daterar bra mot föreliggande prover, dessa är:

10787 inmurad bindbjälke i koret 1125-1139 eller efter 1124

10885 hanband 6 i koret efter 1121

10891 mittstav i absiden efter 1122

10900 övre hanband 4 i långhuset efter 1075

Proverna från Brönnestad är i storleksordningen 30 äldre än ovan nämnda från Norra Mellby baserat på den yngsta årsringen i varje prov. Detta är en indikation men långt ifrån en säker observation om dess ålder. Min bedömning är att "Brönnestads-virket" har en gemensam avverkningstid, avverkningen bör ha inträffat någon gång under **åren 1100-1140**. Proveniensen är lokal.

Två prover är postmedeltida och indikerar aktiviteter som skett 1692-1696 och en mer osäker bestämning tyder på en aktivitet 1873-1877.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes, där den annars står som ”ej daterad”. Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet. Undantagna från denna förvaltning är prov 08137, 08138, 08168 och 08169 som återgår till kyrkan.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891 (mobil)